

П

ПАМ'ЯТКИ ПРИРОДИ – окремі унікальні природ. утворення, що мають особл. природоохорон., наук., естетичне, пізнавальне і культ. значення, входять до складу об'єктів ПЗФ України з метою збереження їх у природ. стані.

До П. п. належать, напр., унікальні геол. оголення, печери, водоспади, озера, метеоритні кратери тощо. П. п. в одних випадках може бути, напр., одне рідкісне дерево, в ін. – вони вкривають території значних розмірів – ліси, гірські хребти, ділянки узбережжя і долин. У такому разі їх іменують урочищами або природоохорон. ландшафтами.

Оголошення П. п. провадиться без вилучення зем. ділянок, водних та ін. природ. об'єктів у їх власників або користувачів.

Згідно з класифікацією МСОП П. п. має природоохорон. категорію III, проміжну між нац. парками і заказниками, хоча детальний прав. статус залежить від конкретної країни.

До 90% П. п. та ін. об'єктів ПЗФ місц. значення не винесені в натуру, що стає причиною незаконного захоплення територій П. п.

Прав. режим П. п. встановлюється ЗУ «Про природно-заповідний фонд України». На території П. п. забороня-

ється будь-яка діяльність, що загрожує збереженню або призводить до деградації чи зміни первісного їх стану.

Власники або користувачі зем. ділянок, водних та ін. природ. об'єктів, оголошених П. п., беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження.

Згідно з Методикою грошової оцінки пам'яток, затв. постановою КМУ від 26 верес. 2002 № 1447 визначаються процедури проведення грошової оцінки пам'яток археології, історії, монументального мистецтва, архітектури та містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних пам'яток нац. та місц. значення, занесених до Держ. реєстру нерухомих пам'яток України. Об'єктами грошової оцінки археол. пам'яток є городища, кургани, залишки стародавніх поселень, стоянок, укріплень, військових таборів, в-в, іригаційних споруд, шляхів, могильники, культові місця та споруди, мегаліти, ділянки істор. культ. шару, поля давніх битв, рештки життєдіяльності людини, що містяться під водою. Для грошової оцінки археол. пам'яток застосовується витратний підхід. В основу грошової оцінки археол. пам'яток покладено витрати на роботи з їх археол. досліджень за цінами, що встановлюються Мінікультури України.

Лит.: Годованюк А. Й. Правовий режим земель природно-заповідного фонду: автореф. дис. ... канд. юрид. н.: 12.00.06. К., 2008; Ковтун О. М. Правові аспекти охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: автореф. дис. ... канд. юрид. н.: 12.00.06. К., 2008.

О. М. Ткаченко.